

SOTSIAALMINISTEERIUM

Eesti inimeste kokkupuude vägivallaohvritega ning teadlikkus naiste tugikeskustest ja tugitelefoni 1492

Kadri Soo

Tartu Ülikool
Ühiskonnateaduste instituut

Tartu
2016

Sisukord

Sissejuhatus	2
1. Metoodika	3
2. Kokkupuude vägivalda kogenud inimestega	5
2.1 Lähisuhtevägivalda kogenud inimese tundmine	5
2.2 Väljaspool lähisuhet vägivalda kogenud inimese tundmine	10
3. Teadlikkus naiste tugikeskustest ja tugitefonist 1492	12
3.1 Teadlikkus naiste tugikeskuste olemasolust ja seal pakutavatest teenustest	12
3.2 Teadlikkus tugitelefoni 1492 tegutsemisest ja selle poolt pakutavatest teenustest.....	17
4. Soovitavad abiandvad spetsialistid vägivaldajuhtumi korral	20
5. Naiste tugikeskuse ja abitelefoni poole pöördumise soovitamise vägivalda kogenud tuttavale	21
Kokkuvõtte ja järeldused	26
Kasutatud kirjandus.....	28

Sissejuhatus

Vägivald lähi- ja töösuhetes, tuttavate või võõraste inimeste vahel on tõsine inimõiguste rikkumine ja rahvatervise probleem. Eesti allkirjastas Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsiooni 2014. aastal, võttes endale kohustuse rakendada erinevaid meetmeid, et tagada ohvritele kaitse vägivaldaakti korral ning pakkuda neile spetsiaalseid tugiteenuseid. Lisaks sellele peab konventsiooni osalisriik piisavalt informeerima inimesi teenuste olemasolust.

Käesolev raport käsitleb Eesti elanike kokkupuuteid soolist ja lähisuhtevägivalda kogenud inimestega ning teadlikkust abi saamise võimalustest vägivalda korral. Raport tutvustab 2016. aastal MTÜ Eesti Varjupaikade Liidu poolt korraldatud uuringu tulemusi. Tegemist on kordusuuringuga, mille esimene küsitlusperiood toimus 2013. aastal (Soo 2013). Uuring on osa Norra finantsmehhanismist 2009-2014 rahastatud eeldefineeritud projekti "Developing services for victims of domestic violence, strengthening co-operation between different institutions and raising awareness among victims and the general public" tegevustest. Antud küsitluse eesmärk on välja selgitada Eesti inimeste informeeritus naiste tugikeskuste ning nõustamisliini 1492 poolt pakutavatest teenustest 2016. aastal ning hinnata teadlikkuse muutusi ajas.

Naiste tugikeskused pakuvad vägivalda kogenud naistele ja vajadusel nende lastele kompleksteenust, mis sisaldab lisaks turvalisele öömajale veel kriisiabi, psühholoogilist ja juriidilist nõustamist, tugisikuteenust jms. Teenuse eesmärk on ohvreid ja nende lähedasi informeerida, emotsionaalselt toetada, tagada nende turvalisus ning jõustada neid vägivaldaringist väljuma ja iseseisvalt toime tulema (Reitelmann jt 2013). Teenus jaguneb kaheks suunaks: turvakoduteenuseks ning nõustamiseks. 2013. aastal tegutsesid naiste tugikeskused Eesti 11 maakonnas, 2016. aastal on teenusega kaetud kõik maakonnad.

Vägivalda kogenud naiste tugitelefon 1492 alustas tööd 2008. aastal. Alates 2014. aastast töötab tugitelefon tänu Norra finantsmehhanismi rahastusele ööpäevaringselt, pakkudes tasuta emotsionaalset tuge, nõu seadusandlikes jm küsimustes ning informeerides kannatanuid või nende lähedasi abi saamise võimalustest üle Eesti.

Raporti autor tänab abi ja kasulike nõuannete eest MTÜ Eesti Naiste Varjupaikade Liidu juhatajat Eha Reitelmanni.

1. Metoodika

Üleriigiline naiste tugikeskustest ja abitelefoni teadlikkuse uuring viidi läbi 2016. aasta algul Turu-uuringute aktsiaseltsi poolt. Küsitlus toimus omnibuss-uuringuna silmast-silma struktureeritud intervjuu meetodil. Uuringu üldkogumi moodustasid 15-aastased ja vanemad tavaleibkonda kuuluvad inimesed. Intervjuu valimisse sattunud inimestega toimus nende kodus, uuritava soovil kas eesti või vene keeles.

Uuringu lõplik valim on 1000 indiviidi. Esinduslikkuse tagamiseks kaaluti andmeid soo, rahvuse, vanuserühmade, regiooni ja asulatüübi järgi. Ülevaate valimi sotsiaaldemograafilisest struktuurist annab tabel 1. Andmeid analüüsiti andmetöötuspaketiga SPSS ning tulemused esitatakse allpooltoodud sotsiaaldemograafilistes lõigetes. Kultuurilist tausta kirjeldavaks tunnuseks on valitud peamine suhtluskeel, sest see peegeldab rahvusega võrreldes paremini keele- ja informuumi, milles vastaja elab.

- Sugu: mees; naine.
- Peamine suhtluskeel: eesti keel; muu keel (suures enamuses vene keel).
- Vanus: 15-29; 30-49; 50 ja vanem.
- Haridustase: alla keskkhariduse (st alg-, põhihariduse või kutseharidusega ilma keskkhariduseta); kesk- või keskeriharidus; kõrgharidus.
- Sotsiaalne staatus: töötav; õppur (sh õpilane, üliõpilane); pensionär; mittetöötav (sh töövõimetuspensionär, lapsepuhkusel olijad, kodune või muul põhjusel mittetöötav).
- Asulatüüp: Tallinn; suurlinn (sh Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve) ja maakonnakeskus; väikelinn ja maa (alev, alevik, küla).
- Regioon: Põhja-Eesti (Tallinnata); Ida-Virumaa; Lääne-Eesti; Kesk-Eesti; Lõuna-Eesti.

2016. aasta tulemusi võrreldakse 2013. aastal läbi viidud analoogse uuringu tulemustega (Soo 2013). Kuna eelmises uuringus osalesid inimesed vanuses 15-74 eluaastat (N = 1001), siis võrdleva analüüsi tegemisel jäeti 2016. aasta andmetest välja 75-aastased ja vanemad vastajad (kõrvutatava valimi suurus on 891 isikut). Tehniliste probleemide tõttu küsiti 2016. aastal tugitelefoni ja selle teenustest teadlikkust eraldi omnibussis. Seega küsitlervisviisi erinevuse tõttu ei võrrelda kahe uuringuaasta tulemusi tugitelefoni teadlikkuse kohta.

Tabel 1. Valimi sotsiaaldemograafiline struktuur

		Kaalutud osakaal	Kaalutud arv
Sugu	Mees	46	459
	Naine	54	541
Rahvus	Eestlane	68	683
	Muu rahvus	32	317
Põhiline suhtluskeel	Eesti keel	70	701
	Muu keel	30	299
Vanus	15-19	6	55
	20-29	15	150
	30-39	17	167
	40-49	17	167
	50-59	20	198
	60 ja vanemad	26	263
Haridustase	Alla keskhariduse	18	184
	Kesk- või keskeriharidus	54	540
	Kõrgharidus	28	276
Leibkonna koosseis	Alaealiste lastega leibkond	33	335
	Alaealiste lasteta leibkond	41	415
	Üksikisiku leibkond	25	250
Tegelik perekonnaseis	Abielus, vabas kooselus	57	574
	Lahutatud, eraldi elav, lesk	24	239
	Vallaline	19	187
Sotsiaalne staatus	Töötav	60	599
	Õppur	7	66
	Pensionär	26	256
	Mittetöötav	8	78
Asulatüüp	Tallinn	32	324
	Suurlinn ja maakonnakeskus	29	290
	Väikelinn, maa	39	386
Regioon	Põhja-Eesti (Tallinnata)	16	162
	Ida-Virumaa	12	115
	Lääne-Eesti	11	113
	Kesk-Eesti	7	73
	Lõuna-Eesti	22	220

2. Kokkupuude vägivalda kogenud inimestega

Vägivalda leviku hindamiseks kasutati uuringus tavapärasest veidi erinevat meetodit. Vastajatelt päriti, kas nad tunnevad mõnda meest ja/või naist, kes on kogenud lähisuhtes, töökohal või mõne võõra inimese poolt vägivalda. Sellise küsimisviisiga ei saa hinnata täpset ohvrite arvu ühiskonnas, kuid saab teada inimeste osakaalu, kelle tutvusringkonnas või lähedaste seas on vägivallakogemusega inimesi. Vägivaldaohvriks võib olla ka respondent ise. Kirjeldatud meetodit on kasutatud ka teistes uuringutes, nt 2010. aastal läbi viidud Eurobaromeetri küsitluses naistevastase vägivalda kohta (European Commission 2010). Isiklike vägivallakogemuste kaardistamiseks ei ole sobilik omnibuss-uuringu meetod, vaid sellele teemale spetsialiseeritud uuring soovitatavalt isetäidetava ankeetküsitlusena (Kapur ja Windish 2011).

Uuringus keskendutakse vägivaldale lähisuhtes, seksuaalvägivaldale väljaspool lähisuhtet, prostitutsiooniga seotud vägivaldale ning töölasele ärakasutamisele. Kõigepealt käsitletakse, kuivõrd uuritavad tunnevad mõnda lähisuhtevägivalda ohvrit, seejärel analüüsitakse, kui paljud neist teavad väljaspool pereringi (nt töökoht, avalik ruum) vägivalda kogenud inimesi.

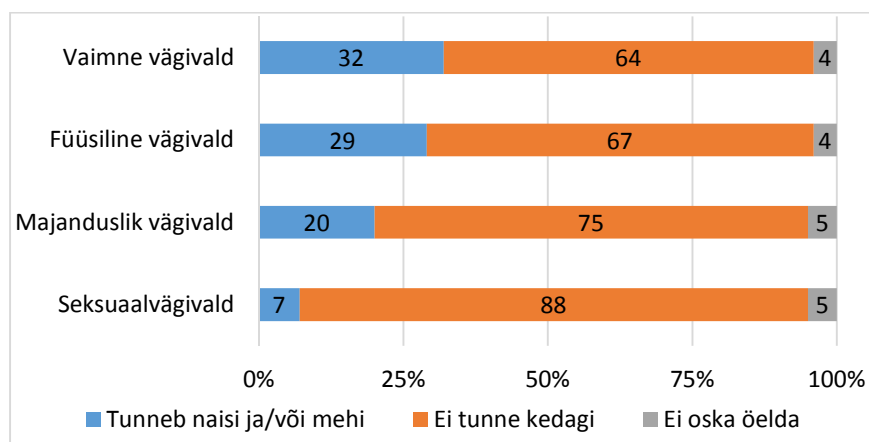
2.1 Lähisuhtevägivalda kogenud inimese tundmine

Küsimust sisse juhatades defineeriti vastajatele lähisuhtet kui tunnetel või intiimsusel põhinevat suhet abikaasade, kooselupartnerite ja kohtingupartnerite (nt poiss- ja tüdruksõber) vahel või teiste pereliikmete vahel. Siinses raportis nimetatakse nähtust lähisuhtevägivaldaks, kuna see sisaldab nii paarisuhtevägivalda kui ka pereliikmete vahelise vägivalda (sh ka vanema vägivald lapse vastu, lapse vägivald vanema vastu, õdede-vendade vaheline vägivald) juhtumeid.

Uuringus paluti vastajatel hinnata, kas nad tunnevad mõnda meest ja/või naist, kes on kogenud lähisuhtes vaimset, füüsilist, majanduslikku ja seksuaalset vägivalda. Ühtse arusaamise tagamiseks anti iga vägivaldavormi kohta selgitus. Vaimne vägivald tähendas lähedase hirmutamist, ähvardamist (sh haiget tegemise või tapmisega ähvardamine), pidevat mõnitamist, solvamist, kritiseerimist ja tööalset käimise või enesetäiendamise keelamist. Füüsilist vägivalda defineeriti kui lähedase tõukamist, näpistamist, juustest tirimist, kägistamist, löömist käe, jala või mingi esemega, kinnihoidmist ning tuli- või külmrelva kasutamist. Majanduslikku vägivalda selgitati kui pahatahtlikku lähedase inimese pangakaardi enda käes hoidmist, tema ostude tegemise piiramist, elatisraha maksmata jätmist, lähedasele võlgade tekitamist ja tema nimele firma või muu ebaseaduslikult soetatud vara kirjutamist. Seksuaalvägivald on näiteks lähedase vägistamine, pealesunnitud suguühe või mittesooitud seksuaalne puudutamine.

Tulemustest selgub, et umbes iga kolmas vastaja tunneb lähisuhtes vaimset vägivalda kogenud inimest (joonis 1). 29% tunneb inimest, kes on kogenud füüsilist vägivalda. Iga viies teab mõnda inimest, kes on kogenud lähisuhtes majanduslikku vägivalda. 7% tunneb mõnda seksuaalvägivalda ohvrit. Umbes 5% uuritavatest ei osanud öelda, kas ta tunneb lähisuhtes vägivalda kogenud inimest.

Joonis 1. Lähisuhetes vägivalda kogenud inimese tundmine (% , 2016 a., n = 1000)

Tabelist 2 ilmneb, et lähisuhtevägivalda ohvriteks on pigem naised kui mehed. Üle kahe korra rohkem on vastajaid, kes tunnevad vaimset ja/või füüsilist vägivalda kogenud naist kui sama vägivaldormi kogenud meest. Umbes iga neljas uuritav teab vaimset või füüsilist vägivalda kogenud naist ning iga kümnes sellist meest. 15% vastajatest teab vähemalt ühte majandusliku vägivalda all kannatunud naist, 8% aga tunneb mõnda meest, kes on kogenud nimetatud vägivaldormi. 5% vastajatest teab mõnda naist ja 1% (15 vastajat) tunneb meest, kes on kogenud oma lähisuhetes seksuaalvägivalda. Kui hinnata ohvrite tundmist kõikide vägivaldormide peale kokku, siis selgub, et 35% respondentidest teab mõnda lähisuhtevägivalda kogenud naist ning 18% tunneb sellist meest.

Tabel 2. Vastajate osakaal, kes tunnevad lähisuhetes vägivalda kogenud meest ja/või naist (2016 a., n = 1000)

	Tunneb naise	Tunneb mehi
Vaimne vägivald	27	11
Füüsiline vägivald	24	10
Majanduslik vägivald	15	8
Seksuaalne vägivald	5	1

Saadud tulemused on üsna sarnased varasemate uuringute tulemustega. 2010. aasta Eurobaromeetrist selgus, et 39% Eesti inimestest teadis oma pere või sõpruskonnas mõnda naist, kes on kogenud mistahes liiki koduvägivalda (European Commission 2010). Euroopa Põhiõiguste Ameti poolt 2012. aastal läbi viidud naistevastase vägivalda uuring näitas, et 19% naistest on kogenud alates 15. eluaastast praeguse või endise partneri poolt füüsilist vägivalda, 7% aga seksuaalvägivalda (FRA 2014). Paarisuhtes oli majanduslikku vägivalda kogenud 14% naistest.

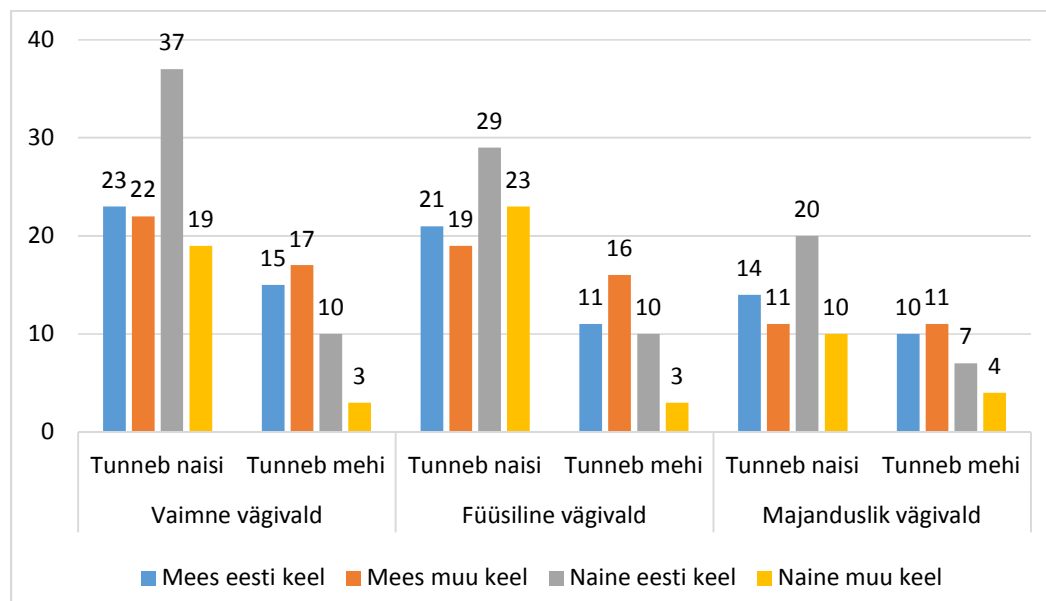
2013. ja 2016. aasta uuringu võrdlus näitab, et vaimset vägivalda kogenud naise tundvate vastajate osakaal on jäänud samaks, ent ülejäänud vägivaldormide all kannatanud naise teadvaid uuritavaid on 1-3 protsendipunkti võrra rohkem (vt tabel 3). Seevastu on jäänud vastajaid, kes tunnevad mõnda lähisuhetes vägivalda kogenud meest, kolme aasta jooksul veidi vähemaks.

Tabel 3. Lähisuhetes vägivalda kogenud meest ja/või naist tundvad vastajad 2013. ja 2016. aastal (osakaal 15-74-aastastest inimestest)

	2016		2013	
	Tunneb naise	Tunneb mehi	Tunneb naise	Tunneb mehi
Vaimne vägivald	29	13	29	15
Füüsiline vägivald	26	11	23	15
Majanduslik vägivald	16	9	13	9
Seksuaalne vägivald	6	1	5	3

Järgnevalt kirjeldatakse lähisuhtevägivalda kogenud mehi ja naisi tundvate vastajate sotsiaaldemograafilist profiili. Täpsemalt analüüsitakse uuritavaid, kes teavad mõnda vaimset, füüsilist ja majanduslikku vägivalda kogenud meest/naist. Seksuaalvägivalla ohvreid tundvaid vastajaid lähemalt ei uurita, kuna seda liiki nimetanuid on liiga vähe usaldusväärse analüüsi tegemiseks. Jooniselt 2 selgub, et eesti keelt kõnelevad naised tunnevad teiste gruppidega võrreldes märgatavalt enam mõnda lähisuhetes vägivalda kogenud naist. Eelkõige torkab see erinevus silma vaimse vägivalla puhul. Eesti kõnekeelega naiste seas (37%) on teiste gruppidega võrreldes (19–23%) ligi kaks korda rohkem neid, kes tunnevad mõnda vaimset vägivalda kogenud naist. Aga ka naissoost füüsilise ja majandusliku vägivalla ohvrite tundmise puhul on eesti suhtluskeelega naiste näitajad oluliselt suuremad. Eesti keelt rääkivad mehed ning muud keelt kõnelevad respondendid ei erine märkimisväärselt vaimset, füüsilist ja majanduslikku vägivalda kogenud naiste tundmisest.

Joonis 2. Vaimset, füüsilist ja majanduslikku vägivalda kogenud naist/meest tundvad vastajad soo ja suhtluskeele järgi (% , 2016 a., n = 1000)

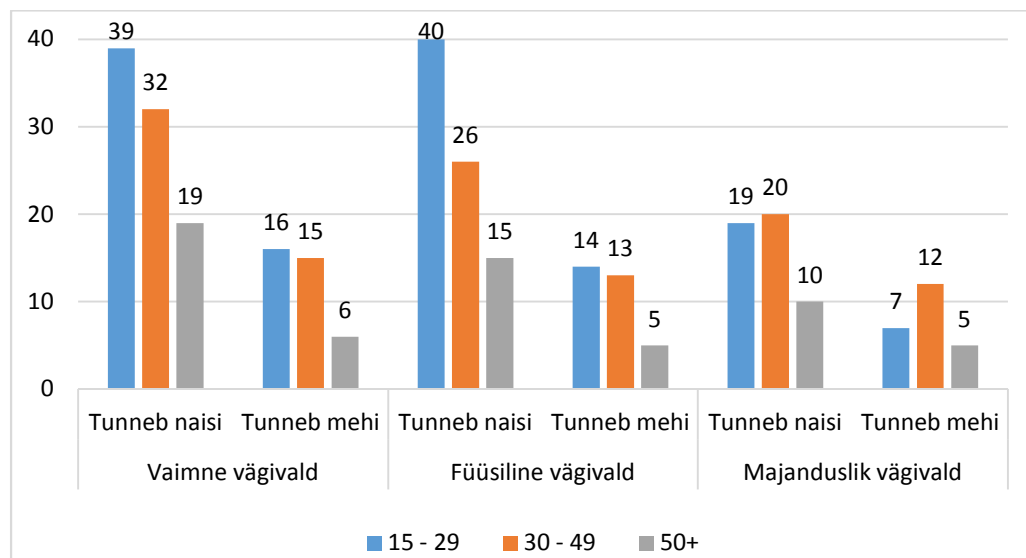

Vägivalda kogenud meeste tundmisel esineb veidi teistsugune trend kui vägivaldaohvritest naiste tundmisel. Nimelt on eesti ja muud keelt rääkivate meeste hulgas naissoost vastajatega võrreldes enam neid, kes teavad mõnda vaimset või majanduslikku vägivalda kogenud meest. Lähisuhetes füüsilist vägivalda kogenud mehi teavad enda hinnangul enim vene või muud keelt rääkivad mehed (16%). Kõige vähem on meessoost ohvreid tundvaid uuritavaid muukeelsete naiste hulgas (3–4%).

Kirjeldatud soo ja keele erinevused võivad viidata eesti naiste suuremale teadlikkusele (lähisuhte)vägivallast ja inimõigustest, mistõttu nad võivad olla altimad märkama ja sekkuma, kui mõni tuttav kannatab vägivalda all. Eesti naised on ka sallimatamad vägivalda suhtes, mida on kinnitanud varasemad uuringud (nt Soo 2015a, TNS Emor 2014). Soolisi erinevusi võib selgitada asjaolu, et naised ja mehed eelistavad rääkida oma ebameeldivatest kogemustest pigem samast soost inimesele.

Vanuse tõustes reeglina vägivallaga kokkupuude väheneb, vaata näiteks Turvalisuse uuringu (Paats 2010, Soo 2010), Eesti Naiste Tervise Uuringu (Lippus jt 2015) ja Eesti meeste uuringu tulemusi (Soo 2015b). Sarnane negatiivne seos ilmneb ka käesolevas uuringus. Vägivalda ohvreid tunnevad kõige enam just nooremad vastajad (joonis 3). Näiteks umbes 40% kuni 29-aastastest inimestest teab mõnda vaimset ja/või füüsilist vägivalda kogenud naist. 50-aastaste ja vanemate vastajate hulgas on selliseid isikuid aga kaks korda vähem. Vaimset ja füüsilist vägivalda kogenud mehi tundvaid vastajaid on 15-19-aastaste ja 30-49-aastaste hulgas enam-vähem võrdselt. Kõige vanemas vanuserühmas on aga antud näitaja umbes 5%.

Joonis 3. Vaimset, füüsilist ja majanduslikku vägivalda kogenud meest/naist tundvad vastajad vanuse järgi (% , 2016 a., n = 1000)

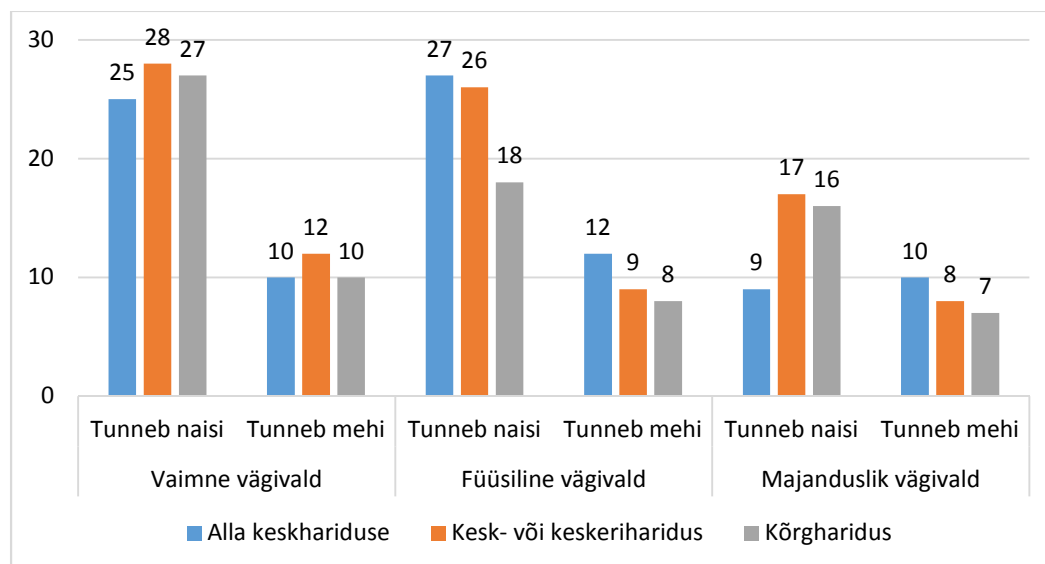

Majandusliku vägivalda ohvrite tundmine on erandlik selle poolest, et nimetatud ohvritest on enim teadlikud just 30-49-aastased inimesed (12–20%), kõige vähem aga endiselt vanemad vastajad. Võimalik, et noorem põlvkond puutub ise rohkem kokku vaimse ja füüsilise ning vähem majandusliku vägivallaga

või teab teist (noort) inimest, kes on kogenud vaimset ja füüsilist vägivalda kas kohtingul olles, õe-venna või vanema ja lapse vahelises suhtes. Majandusliku vägivaldaga võivad puutuda enam kokku aga abielus või kooselus olevad inimesed, kellel on ühised lapsed ja varasuhted ning kes võivad rahalisi kohustusi kasutada ära teise poole kontrollimiseks ja temaga manipuleerimiseks.

Joonisel 4 selgub, et erineva haridustasemega vastajad ei erine oluliselt vaimset vägivalda kogenud meeste ja naiste tundmise poolest. Umbes iga neljas teab mõnda lähisuhetes vaimset vägivalda kogenud naist ning kümnendik meest. Seevastu ilmnevad erinevused füüsilist ja majanduslikku vägivalda kogenud naiste tundmise puhul. Nimelt on kõrgharidusega vastajatega võrreldes keskharidusega või kesk- või keskeriharidusega uuritavate hulgas oluliselt enam neid, kes teavad füüsilise vägivald all kannatanud naisi. Majanduslikku vägivalda kogenud naisi teavad aga rohkem vähemalt keskharidusega vastajad. Füüsilist ja majanduslikku vägivalda kogenud meeste tundmise puhul ei näi vastaja haridustase olevat oluline tegur.

Joonis 4. Vaimset, füüsilist ja majanduslikku vägivalda kogenud meest/naist tundvad vastajad haridustaseme järgi (% , 2016 a., n = 1000)

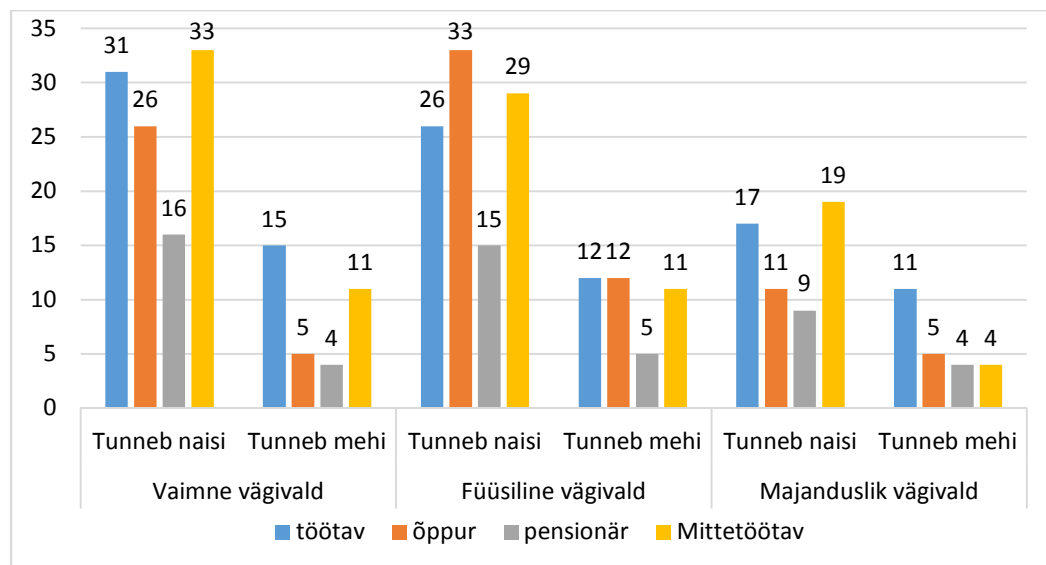

Vastaja sotsiaalse staatuse järgi on vaimse ja majandusliku vägivald ohvritest naisi tundvaid vastajaid kõige rohkem mittetöötavate¹ ja töötavate uuritavate seas. Füüsilist vägivalda kogenud naisi teavad enim õppurid (33%), aga mõne protsendipunktilise erinevusega ka mittetöötavad (29%) ja töötavad uuritavad (26%). Vaimset vägivalda kogenud mehi teavad enim töötavad ja mittetöötavad vastajad. Füüsilise vägivald all kannatanud mehi tundvaid respondente on aga töötavate, mittetöötavate ja õppurite seas võrdselt. Majanduslikku vägivalda kogenud meeste tundmisest teatasid enim töötavad

¹ Mittetöötavateks vastajateks loetakse uuringus töövõimetuspensionärid, lapsehoolduspuhkusel olevad, kodused või mingil muul põhjusel mittetöötavad inimesed. Enamasti on nad 20-40-aastased, kooselus olevad alaealiste lastega naised.

vastajad. Kõige vähem on lähisuhtevägivalda ohvreid tundvaid isikuid pensionäride hulgas. See tulemus on kooskõlas ka vanuseliste erinevustega, mille järgi eakamate hulgas vägivallajuhtumitest ja nende kannatajatest teadlikkus langeb.

Joonis 5. Vaimset, füüsilist ja majanduslikku vägivalda kogenud meest/naist tundvad vastajad sotsiaalse staatuse järgi (% , 2016 a., n = 1000)

2.2 Väljaspool lähisuhet vägivalda kogenud inimese tundmine

Käesolevas uuringus küsiti vastajatelt, kas nad teavad mõnda inimest, kes on kogenud seksuaalset vägivalda väljaspool lähisuhet, ärakasutamist prostitutsioonis, prostitutsioonile sundimist või tööalast ärakasutamist. Küsitluses eristati prostitutsioonile sundimist prostitutsioonis ärakasutamisest. Prostitutsioonis ärakasutamise puhul mõjutatakse inimest prostitutsiooniga alustama või sellega jätkama ning prostitutsiooni vahendama. Prostitutsioonile sundimise puhul võib teo toimepanija kasutada vägivalda, pettust, kinnihoidmist, kahju tekitamisega ähvardamist või kasutada ära inimese abitut ja haavatavat olukorda, et survestada teda tegelema prostitutsiooniga. Tööalast ärakasutamist määratleti uuringus kui inimese asetamist olukorda, kus ta on sunnitud töötama tavapärasest halvematel tingimustel, kasutades selleks vägivalda, pettust, kinnihoidmist, kahju tekitamisega ähvardamist, samuti tema abitut või haavatavat seisundit.

Kõige rohkem tunnevad uuritavaid (17%) mõnda tööalaselt ärakasutatud inimest (tabel 4). 13% vastajatest väidab, et teab tööalast ekspluateerimist kogenud naist, iga kümnes teab mõnda sellist meest. 7% respondentidest tunneb inimest, kes on kogenud seksuaalvägivalda väljaspool lähisuhet. Enamasti nimetatakse seksuaalvägivalda ohvritena naisi (6%), 15 vastajat teab ka meessoost ohvrit.

Tabel 4. Väljaspool lähisuhteid vägivalda kogenud meeste ja naiste tundmine (% , 2016 a., n = 1000)

	Tunneb naise	Tunneb mehi
Töölane ärakasutamine	13	10
Seksuaalne vägivald väljaspool lähisuhet	6	1
Ärakasutamine prostitutsioonis	3	0,3
Prostitutsioonile sundimine	2	0,3

Prostitutsiooniga seotud vägivallateo ohvreid tunnevad üksikud vastajad. 3% uuritavatest teab naist, keda on prostitutsioonis ära kasutatud või sunnitud sellega tegelema. Neli respondenti aga märkis, et tunneb prostitutsiooni kaasatud meest.

3. Teadlikkus naiste tugikeskustest ja tugitelefoni 1492

Järgnevalt kirjeldatakse Eesti elanike teadlikkust naiste tugikeskuste ja vägivalda kogenud naistele mõeldud tugitelefoni 1492 olemasolust. Samuti uuritakse inimeste arvamusi selle kohta, millist abi pakutakse tugikeskustes ja abitelefoni poolt.

3.1 Teadlikkus naiste tugikeskuste olemasolust ja seal pakutavatest teenustest

Enamik uuringus osalenud vastajatest (78%; joonisel 6 kaks esimest skaalapunkti) on kuulnud naiste tugikeskuste olemasolust. Kolmandik teab, millist abi võib sealt saada. 45% uuritavatest küll teab tugikeskuste olemasolust, kuid ei ole eriti kursis, milliseid teenuseid seal pakutakse. 6% uuritavatest ei ole kuulnud tugikeskustest, kuid soovib neist rohkem teada saada. 16% ei tea tugikeskustest midagi ega huvitu ka neist.

Vastajate teadlikkus tugikeskustest erineb oluliselt enamike joonisel 6 esitatud sotsiaal-demograafiliste tunnuste järgi. Valdav enamik eesti keelt kõnelevatest vastajatest (98%) on kuulnud tugikeskustest, muukeelsetest uuritavatest on teadlikke pool (50%). Kõige rohkem on tugikeskuste olemasolust teadvaid isikuid eesti keelt rääkivate naiste seas (94%), neile järgnevad eesti keelt kõnelevad mehed (86%). Eesti keelt rääkivad naised on teiste keele ja soo rühmadega võrreldes enam teadlikud tugikeskustes pakutavatest teenustest. Muud keelt rääkivatest naistest teab 54% tugikeskuste olemasolust, muukeelsete meeste seas on vastav näitaja 44%. Vähemusrühma kuuluvate vastajate seas on enim neid, kes ei tea tugikeskustest ega soovi neist ka rohkem teada.

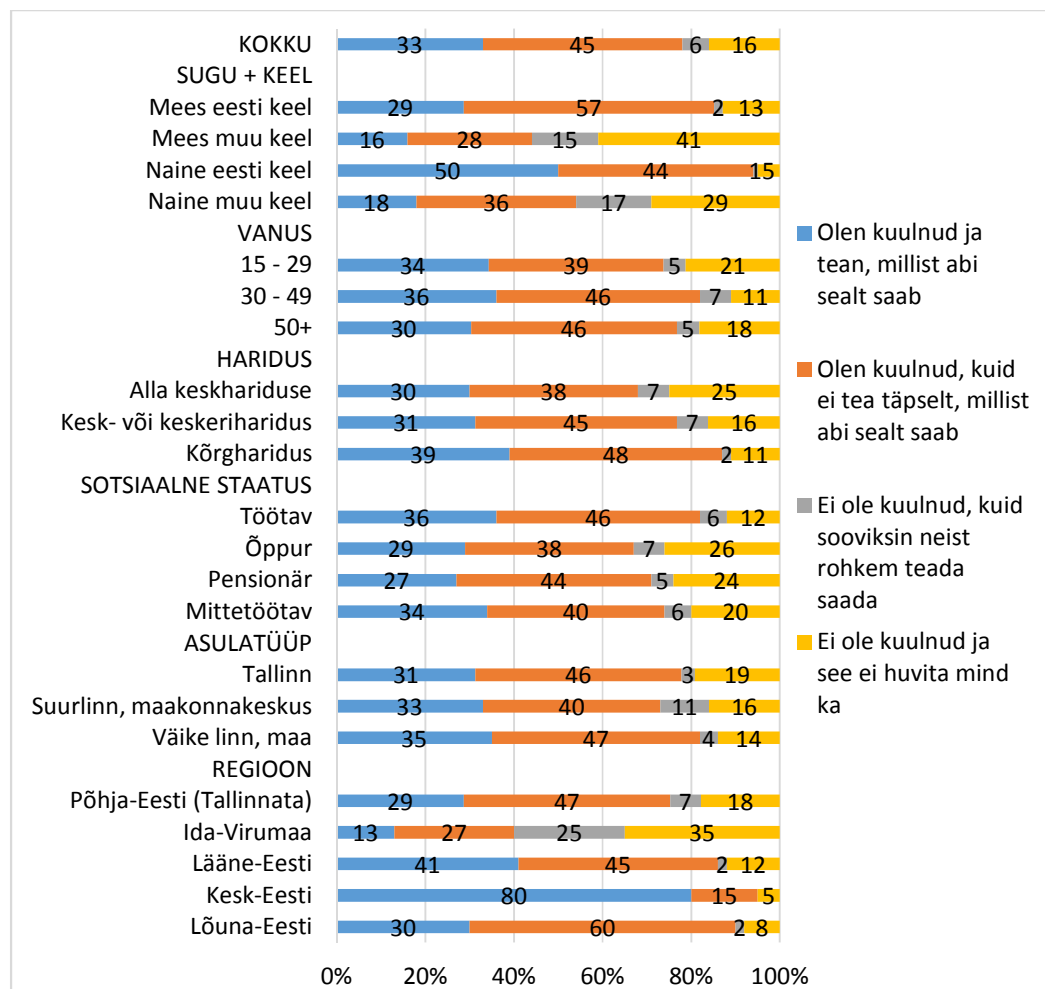
Erinevused vanusegruppide vahel ei ole väga suured. Tugikeskuste olemasolust enim teadlikke vastajaid on 30-49-aastaste hulgas (82%). 50-aastaste ja vanemate inimeste seas (76%) on tugikeskustest kuulnud isikuid mõne protsendipunkti võrra rohkem kui kuni 29-aastaste hulgas (73%). Seevastu on teenustest teadlikke uuritavaid kõige vähem vanimate vastajate seas. Umbes viiendik nooremast ja vanemast vanuserühmast väitis, et nad ei ole kuulnud tugikeskuste olemasolust ega huvitu ka neist. Võimalik, et paljud nooremad vastajad ei teadvusta vägivalda tähendust ja tõsidust, mistõttu nad ei tunne ka huvi abivõimaluste vastu antud probleemi korral. Vanemad uuritavad võivad arvata, et see probleem neid (enam) ei puuduta.

Vastajate hariduse puhul ilmneb trend – mida kõrgem on haridustase, seda enam ollakse teadlik tugikeskuste olemasolust. Kui kõrgharidusega respondentidest on kuulnud tugikeskustest 87%, siis keskharidusega vastajate hulgas on neid 68%. Samuti on kõrgharidusega uuritavate hulgas enim tugikeskuste poolt pakutavast abist teadlikke inimesi. Vastajate sotsiaalse staatuse põhjal võib öelda, et kõige rohkem on tugikeskuste olemasolust teadlikke vastajaid töötajate hulgas (82%). Neile järgnevad mittetöötavad uuritavad (74%). Kõige vähem on keskuste tegutsemisest kuulnud isikuid õpilaste ja üliõpilaste seas (67%). Nende hulgas on aga enim selliseid vastajaid (26%), kes ei ole tugikeskustest kuulnud ega soovi ka teada.

Analüüsidest tulemusi asumatüübi järgi, selgub, et väikelinnades, külas või alevikus elavate vastajate seas on kõige rohkem tugikeskuste olemasolust teadlikke inimesi (82%). 77% tallinlastest teab tugikeskuste olemasolust, teistest suurlinnades või maakonnakeskustes elavatest inimestest on kuulnud varjupaikadest 73%. Antud tulemus on oluliselt seotud vastaja peamise suhtluskeelega. Eesti keelt

kõnelevad vastajad, hoolimata elukohast, on üsna sarnasel määral kursis tugikeskuste olemasolu ja teenustega. Seevastu on Tallinnas elavate muud keelt rääkivate inimeste seas umbes kaks korda enam keskuste olemasolust teadlikke vastajaid kui teistes linnades või maal elavate muukeelsete uuritavate hulgas.

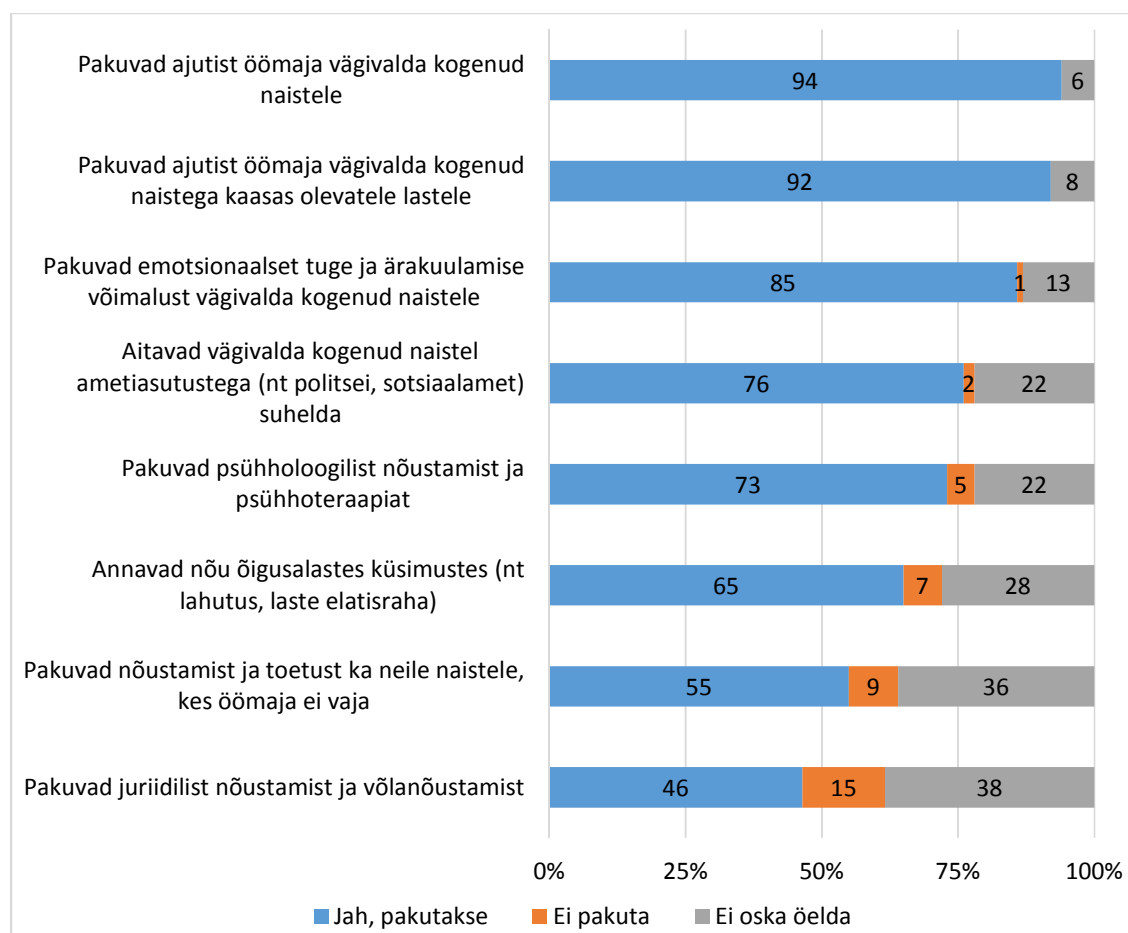
Joonis 6. Vastaja teadlikkus naiste tugikeskuste olemasolust Eestis (% , 2016 a., n=1000)

Eesti piirkondadest eristub Kesk-Eesti, kus on ülejäänud Eesti regioonidega võrreldes tunduvalt enam naiste tugikeskuste olemasolust ja teenustest teadlikke inimesi (95%). Teise äärmuse moodustab Ida-Virumaa, kus elab tugikeskuste tegevusest informeeritud inimesi kõige vähem (40%). Tähelepanuväärne on veel see, idavirumaalaste hulgas on mitu korda enam neid, kes ei tunne varjupaikade tegevuse vastu mingit huvi.

Naiste tugikeskuste olemasolust teadlikel vastajatel paluti märkida, millist abi nende arvates keskustes pakutakse. Peaaegu kõik uuritavad teavad, et tugikeskustes pakutakse ajutist öömaja vägivalda kogenud naistele (94%; joonis 7) ja nendega kaasas olevatele lastele (92%). 85% uuringus osalenutest arvab, et keskuse töötajad pakuvad kannatanule emotsionaalset tuge ning kuulavad tema mure ära. Umbes kolm neljandikku respondentidest väidab, et seal aidatakse kannatanutel suhelda ametiasutustega (näiteks politsei ja sotsiaalamet) ning pakutakse psühholoogilist nõustamist ja psühhoteraapiat. 65% uuritavatest teab, et tugikeskusest on võimalik saada nõu õiguslastes küsimustes. Samas mõni protsent vastajatest väidab, et märgitud teenuseid varjupaigad ei osuta. Vähem on vastajaid, kes teavad, et tugikeskused pakuvad juriidilist nõustamist ja võlanõustamist (46%) ning sealt saavad abi ka need, kes öömaja ei vaja (55%).

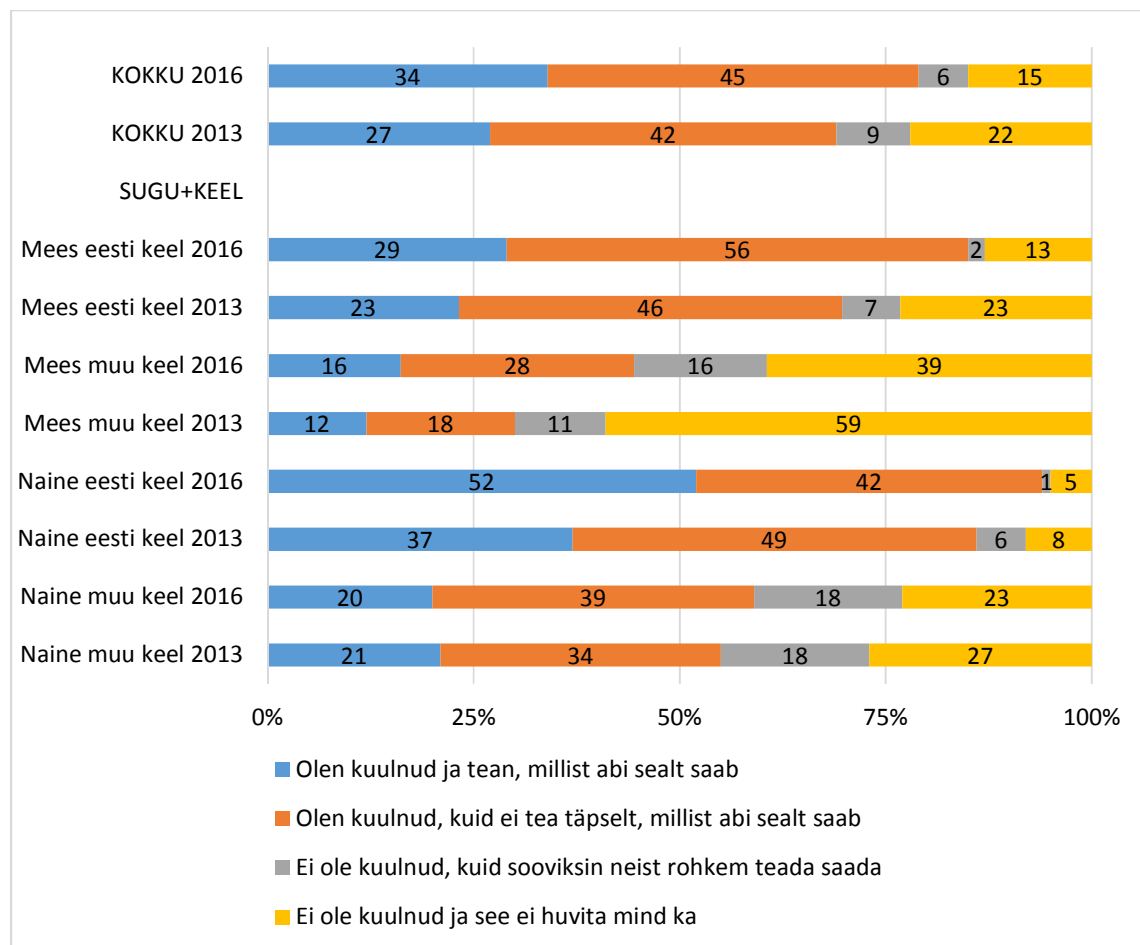
Joonis 7. Naiste tugikeskustes pakutav abi keskustest kuulnud vastajate arvates (% , 2016 a., n = 779)

Järgnevalt võrreldakse 2013. ja 2016. aasta uuringus osalenud vastajate teadlikkust tugikeskustest (varjupaikadest) ja seal pakutavatest teenustest. Joonis 8 illustreerib aja jooksul toimunud muutusi 15-74-aastaste respondentide hulgas. Kolme aasta jooksul on toimunud statistiliselt oluline muutus inimeste teadlikkuses naiste tugikeskuste olemasolust ($\chi^2 = 24,8$; $p = 0,000$). 2016. aastal on keskuste

tegutsemisest kuulnuid inimesi 10 protsendipunkti võrra enam kui 2013. aastal. Kusjuures kasvanud on eelkõige teenustest teadlike vastajate osakaal (27%-lt 34%-le) ning vähenenud nende oma, kes ei tea ega huvitu tugikeskustest.

Joonis 8. Vastaja teadlikkus naiste tugikeskuste olemasolust Eestis soo ja keele järgi 2013. ja 2016. aastal (osakaal 15-74 a. vastajatest)

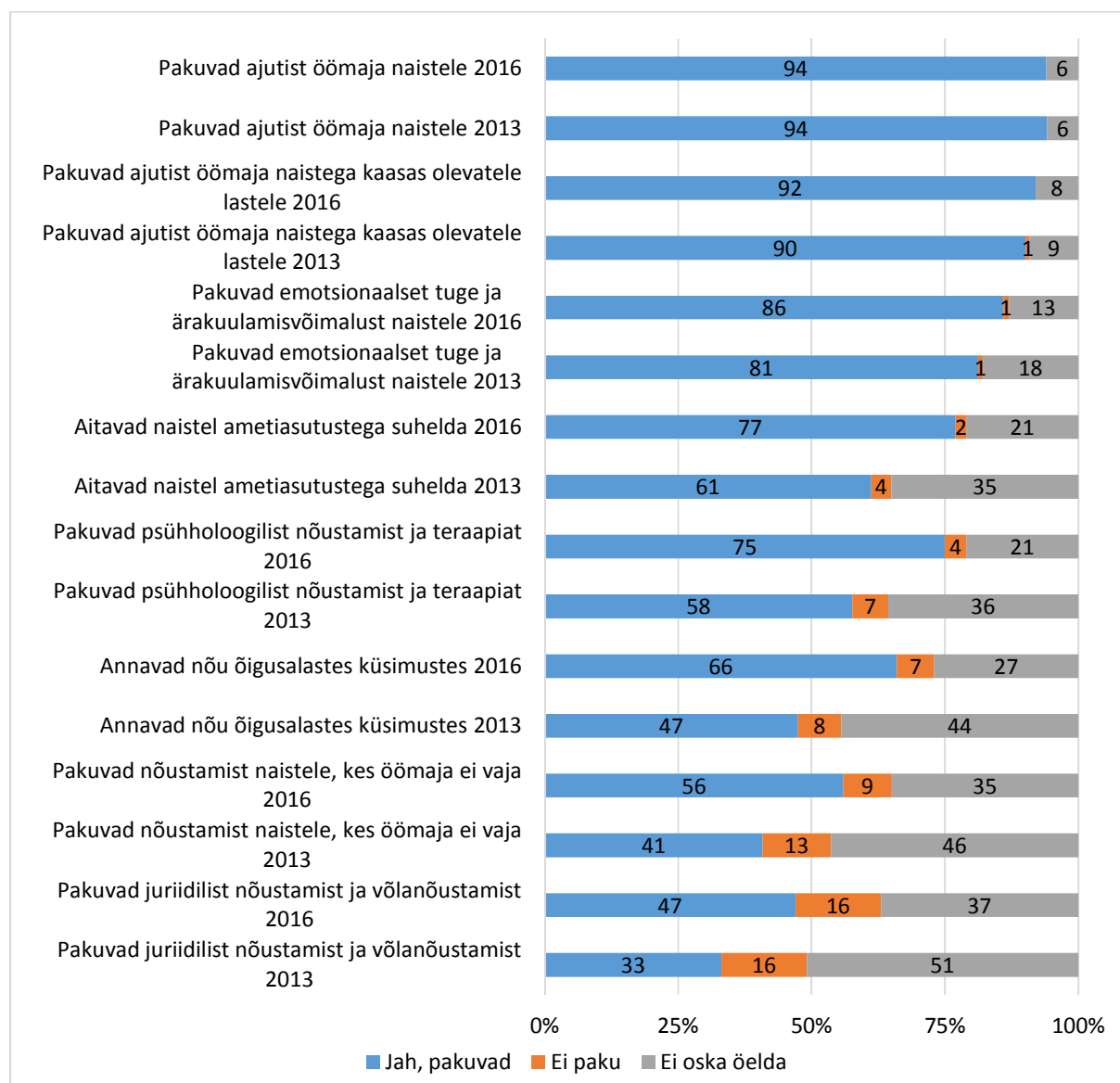
Kõige enam on tõusnud tugikeskustest kuulnud vastajate osakaal meeste, eelkõige eesti keelt rääkivate meeste hulgas (vahe 14–16%). Meeste seas on tõusnud enam nende vastajate määr, kes on tugikeskusest küll kuulnud, kuid ei tea täpselt seal pakutavatest teenustest. Samas on vähenenud nende meeste arv (eriti muukeelsete meeste seas), kes ei ole keskustest kuulnud ega tunne asutuste vastu ka huvi. Naiste hulgas on tugikeskusest kuulnud vastajate määr tõusnud vähem kui meeste puhul. Eriti tagasihoidlik muutus on toimunud muud keelt rääkivate naiste seas. Eesti keelt kõnelevad naised eristuvad teistest rühmadest, kuna nende seas on kolme aastaga võrreldes enim kasvanud keskustes pakutavast abist teadlike vastajate arv.

Kirjeldatud soolist erinevust teadlikkuse kasvus võib selgitada järgmiselt. Naised olid juba varem tugikeskuste olemasolust informeeritumad kui mehed. Vahepealsel ajal tehtud teavitustöö tulemusena on saanud ka mehed teadlikumaks naistevastasest vägivallast ning hakanud enam mõistma probleemiga tegelemise olulisust ning ohvritele abi osutamise vajalikkust. See muutus avaldubki tugikeskuste olemasolust teadlikumate ja neist huvitatud meeste kõrgemas näitajas.

Kahe uuringuaasta võrdlusest ilmneb veel, et ajaga ei ole mitte ainult rohkem neid vastajaid, kes teavad tugikeskuste eksisteerimisest, vaid kes on ka informeeritud neis pakutavatest erinevatest teenustest (vt joonis 9).

Joonis 9. Naiste varjupaikades pakutav abi varjupaikadest kuulnud vastajate arvates 2013. ja 2016. aastal (osakaal 15-74 a. vastajatest)

Näib, et inimestele on üldiselt teada, et nii vägivalda kogenud naised kui ka nende lapsed võivad saada tugikeskustes ajutist öömaja. Mainitud osakaaludes ei ole toimunud aja jooksul olulisi muutusi. Küll on aga tõusnud nende vastajate osakaal, kes teavad, et keskused pakuvad psühholoogilist ja õiguslast nõustamist ning aitavad suhelda ametiasutustega. Samuti on 2016. aastal rohkem inimesi, kes on kursis, et tugikeskustesse võivad pöörduda ka vägivalda kogenud naised, kes öömaja ei vaja.

3.2 Teadlikkus tugitelefoni 1492 tegutsemisest ja selle poolt pakutavatest teenustest

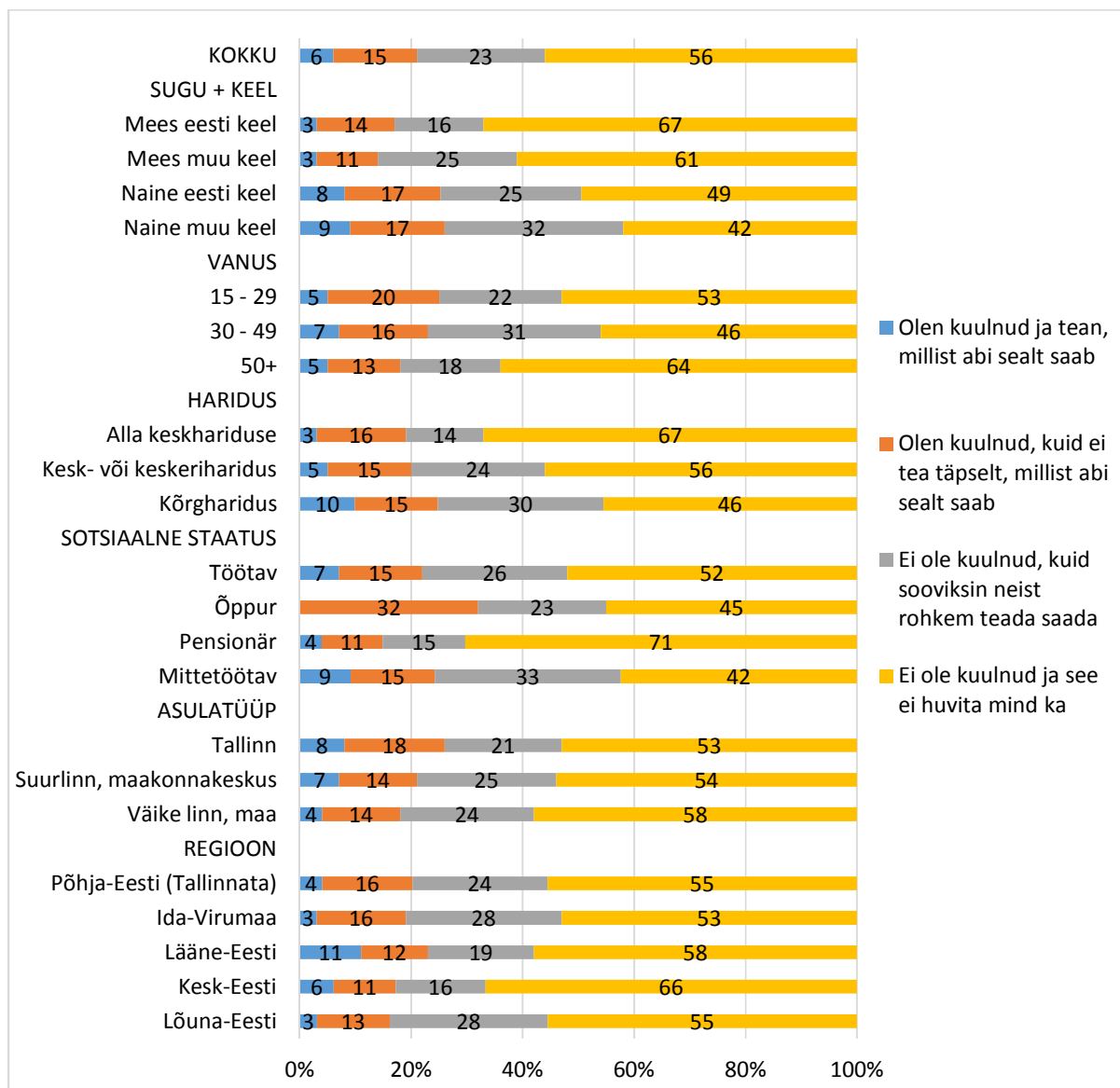
2016. aasta uuringu tulemustest selgub, et teadlikkus vägivalda kogenud naistele suunatud tugitelefoni olemasolust on üsna madal. Umbes iga viies vastaja on enda sõnul kuulnud tugitelefoni 1492 olemasolust, kuid üksnes 6% on kursis seal pakutavate teenustega (joonis 10). 23% uuritavatest ei ole tugitelefoni kuulnud, kuid sooviks selle kohta informatsiooni saada. Enim on neid, kes ei ole nõustamisliinist kuulnud ega soovi ka sellest midagi teada.

Eesti ja muud keelt rääkivate naiste hulgas on enam-vähem ühepalju tugitelefoni tegutsemisest ning selle poolt pakutavatest teenustest teadvaid inimesi (25–26%). Eesti keelt kõnelevate meeste seas on tugitelefoni teadlikke vastajaid 17% ning muud keelt rääkivate meeste hulgas veidi vähem – 14%. Tugitelefoni kuulnud inimesi on rohkem nooremate ja kõrgharidusega inimeste hulgas. 30-49-aastaste ja kõrgharidusega uuritavate seas on teiste rühmadega võrreldes ka enam selliseid vastajaid, kes ei ole tugitelefoni kuulnud, kuid sooviks selle teenustest rohkem teada saada.

Analüüsid tugitelefoni teadlikkust vastaja sotsiaalse staatuse järgi, selgub, et nõustamisliini olemasolust kuulnud respondente on enim õppurite seas (32%). Neile järgnevad mittetöötavad (24%) ja töötavad vastajad (22%). Vähem teadlikke isikuid on pensionäride hulgas. Kui töötavate, mittetöötavate ja pensionäride seas leidub uuritavaid, kes on lisaks tugitelefoni olemasolule teadlikud ka sealt saadavast abist, siis õppurite hulgas selliseid vastajaid ei ole.

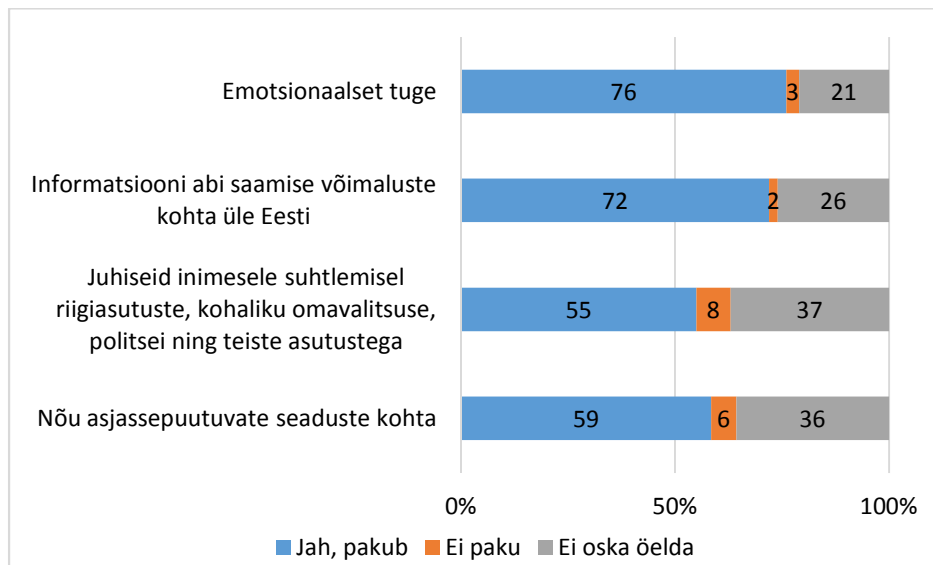
Nõustamisliinist 1492 kuulnud vastajaid on kõige rohkem Tallinnas (26%) ning vähem väikelinnades ja maal (18%). Eesti piirkondade järgi on tugitelefoni olemasolust kuulnud vastajaid kõige enam Lääne-Eestis (23%), vähem aga Kesk- ja Lõuna-Eestis (osakaalud vastavalt 17% ja 16%).

Joonis 10. Vastaja teadlikkus tugitelefoni 1492 vägivalda kogunud naistele Eestis (% , 2016 a.)

Enamik tugitelefoni kuulnud vastajatest arvab, et telefoniliinilt pakutakse helistajatele emotsionaalset tuge (76%) ning informatsiooni abi saamise võimaluste kohta (72%; joonist 11). Enam kui pooled uuritavad nimetasid, et tugitelefoni pakutakse ka teavet asjassepuutuvate seaduste kohta ning juhiseid, kuidas suhelda erinevate asutuste ja organisatsioonidega. Samas 6–8% telefoni tegutsemisest kuulnud vastajatest arvas, et seaduste ja asutustega suhtlemise kohta sealt nõu ei saa.

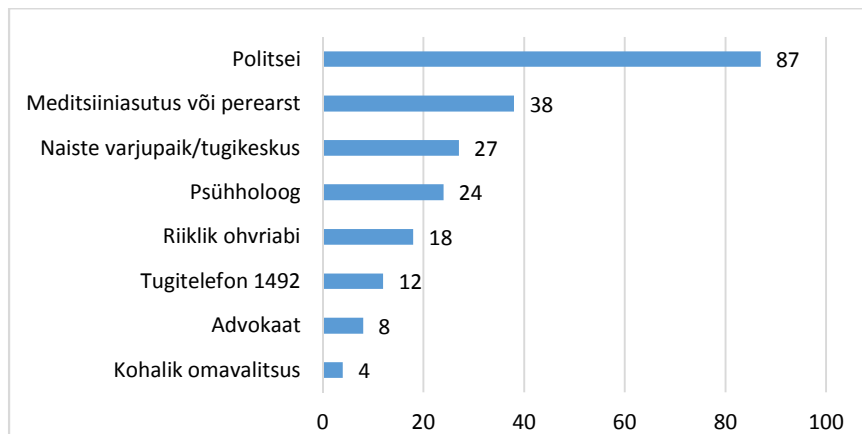
Joonis 11. Tugitelefoni 1492 poolt pakutav abi tugitelefoniist teadlike vastajate arvates (n = 211)

4. Soovitatavad abiandvad spetsialistid vägivaldajuhtumi korral

Uuritavatel paluti märkida kolm olulisemat asutust, organisatsiooni või spetsialisti, kelle poole nad soovitsid pöörduda oma sõbral või töökaaslasel, kes on kogenud vägivalda. Jooniselt 12 selgub, et enim soovitatakse tuttavatel pöörduda politseisse (87%). 38% vastajatest märkis, et vägivalda korral tuleks minna arsti juurde. 27% uuritavatest on valinud naiste tugikeskuse kolme olulisema abi pakkuva organisatsiooni hulka. Iga neljas arvab, et tema sõber või tuttav peaks paluma abi psühholoogilt. 18% uuritavatest soovitab pöörduda ohvriabisse. Umbes iga kaheksas (12%) nimetab abi saamise võimalusena vägivalda kogenud naiste tugitelefoni. Vähesed vastajad soovitavad pöörduda advokaadi ja kohaliku omavalitsuse poole.

Joonis 12. Ametiasutused ja spetsialistid, kelle poole vastaja soovits pöörduda vägivalda kogenud sõbral või töökaaslasel (kolm olulisemat valikut; %; 2016 a.; n = 1000)

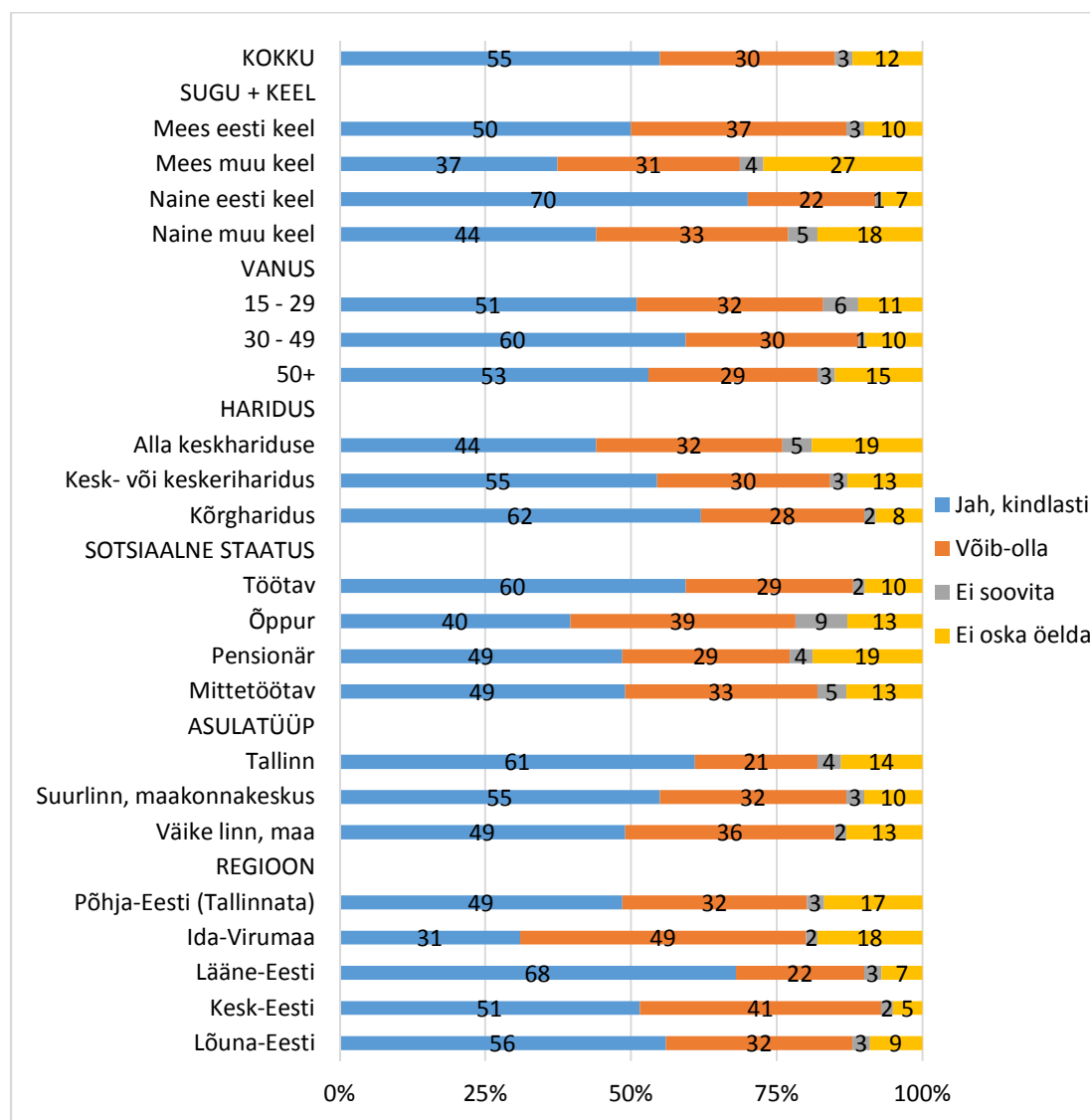

2013. aasta uuringus olid politsei, meedik ja psühholoog kolm kõige sagedamini mainitud asutust või abistavat spetsialisti. Praeguses uuringu kuulub naiste tugikeskus kolme olulisema valiku hulka. Selline tulemus peegeldab tugikeskustest ja nende poolt pakutud teenustest teadlikkuse kasvu.

5. Naiste tugikeskuse ja abitelefoni poole pöördumise soovitamise vägivalda kogenud tuttavale

Edaspidi analüüsitakse lähemalt, kuivõrd vastaja soovitaks vägivalda kogenud sõbrale või kolleegile minna naiste tugikeskusesse või helistada tugitelefoni 1492. Jooniselt 13 nähtub, et 55% kõikidest uuringus osalenutest soovitaks tuttavale vägivaldaohvrile kindlasti pöörduda naiste tugikeskusesse. Veidi vähem kui kolmandik (30%) ei ole selles päris kindel, valides vastusevariandi „võib-olla“. 3% ei soovita vägivalda kogenud tuttavale tugikeskusesse minna. Iga kaheksas vastaja ei osanud antud küsimuses seisukohta võtta.

Joonis 13. Vastajate hinnangud küsimusele „Kas soovitaksite oma sõbrale või töökaaslasele, kes on kogenud vägivalda, pöörduda nõu ja abi saamiseks naiste tugikeskuse poole?“ (% , 2016 a., n = 1000)

Soo ja keelerühmade võrdlus näitab, et eesti keelt rääkivate naiste seas on enim ohvrile tugikeskuse teenuseid soovitavaid vastajaid. Enamik neist (92%) soovitaks tuttavale kindlasti või võib-olla minna tugikeskusesse. 87% eesti keelt rääkivatest meestest ja 77% muukeelsetest naistest on samal arvamusel. Eesti kõnekeelega naiste hulgas (70%) on muud keelt rääkivate uuritavatega võrreldes enam neid, kes soovitaksid kindlasti varjupaika pöörduda. Muud keelt kõnelevad mehed eristuvad teistest gruppidest, sest nende hulgas on kõige vähem vastajaid, kes soovitaks kindlasti varjupaika minna, ning enim neid, kes ei oska küsimusele vastata.

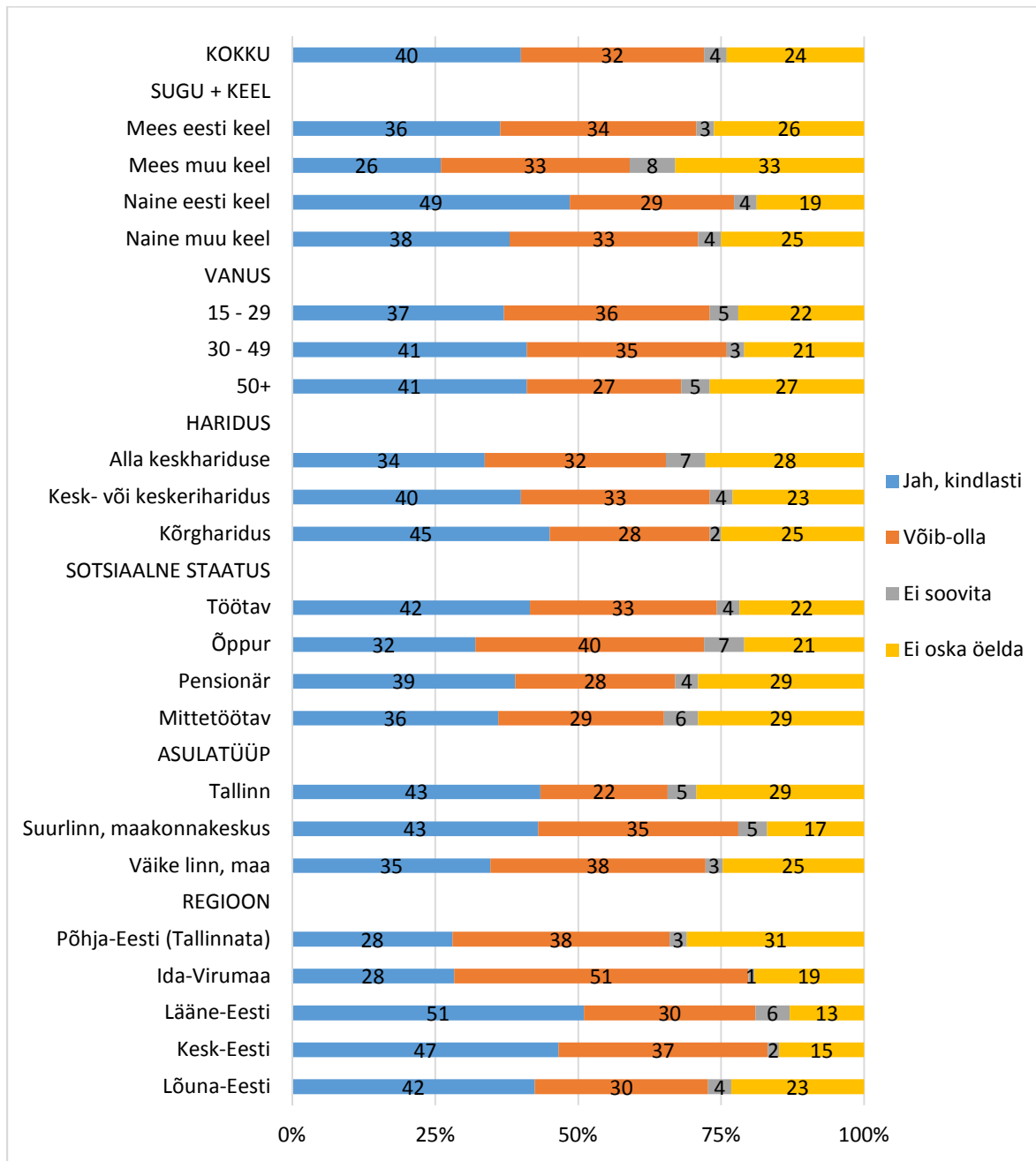
Enam soovitaksid vägivalda kogenud tuttavale naiste tugikeskusesse pöörduda 30-49-aastased ja kõrgema haridusega inimesed („jah, kindlasti“ ja „võib-olla“ valinute osakaalud vastavalt 90% ja 89%). Ka töötavad (89%) ja mittetöötavad vastajad (82%) soovitaksid teiste rühmadega võrreldes rohkem oma sõbrale naiste tugikeskusest abi palumist.

Erinevat tüüpi asulates elavate vastajate arvamusi kõrvutades selgub, et tallinlaste seas (61%) on kõige rohkem ning väikelinnades või maal elavate inimeste seas (49%) kõige vähem neid, kes soovitaksid tuttavale ohvrile kindlasti tugikeskusesse minna. „Võib-olla“ vastusevariandi valinuid on seevastu Tallinnas kõige vähem ning väikestes asulates aga enim. Tugikeskusest abi palumist soovitavad enam Lääne-, Kesk- ja Lõuna-Eestis elavad vastajad, vähem aga Põhja-Eestis ning eriti Ida-Virumaal elavad inimesed. Kahe viimati mainitud piirkonna väiksem soovitanute osakaal on suuresti tingitud sealsest muukeelse elanikkonna arvukusest.

Joonisel 14 on esitatud inimeste vastused küsimusele, kas nad soovitaksid vägivalda kogenud sõbrale või töökaaslasele pöörduda nõu ja abi saamiseks tugitelefoni 1492 poole. Inimesi, kes soovitaks tuttavale helistada tugitelefoni, ei ole nii palju kui on tugikeskusesse pöörduda soovitajaid. 40% vastajatest soovitaks oma tuttavale kindlasti helistada tugitelefoni. Kolmandik vastajatest ei ole endas nii kindel – nad annaksid võib-olla sellist nõu. 4% ei soovitaks oma sõbrale või kolleegile tugitelefoni helistada ning iga neljas ei oska vastata.

Tugitelefoni abi palumist soovitaksid enim eesti keelt kõnelevad naised, kellest pooled teeksid seda kindlasti, 29% aga võib-olla. Neile järgnevad eesti keelt rääkivad mehed ja muukeelsed naised, kelle arvamused tugitelefoni soovitamise suhtes on üsna sarnased. Muud keelt kõnelevate meeste seas on tugitelefoni helistada soovitajaid kõige vähem. Nende hulgas on ka enim neid, kes ei soovitaks üldse sõbral tugitelefoni helistada.

Joonis 14. Vastajate hinnangud küsimusele „Kas soovitaksite oma sõbrale või töökaaslasele, kes on kogenud vägivalda, pöörduda nõu ja abi saamiseks tugitelefoni 1492 poole?“ (% , 2016 a., n = 1000)

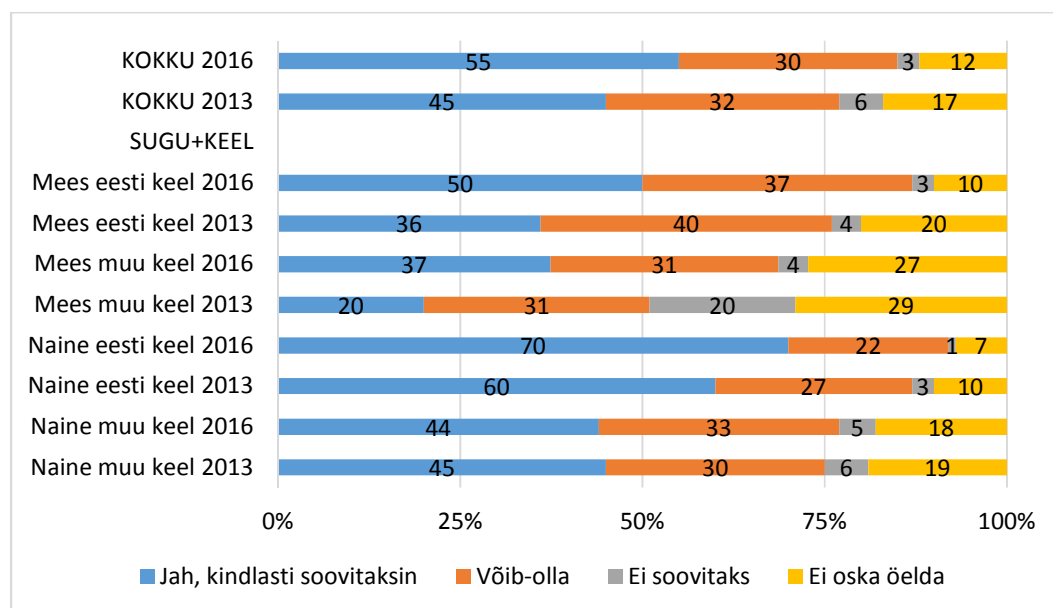
Sõbrale või töökaaslasele soovitaksid kindlasti või võib-olla tugitelefoni helistada rohkem noorematesse vanuserühmadesse (15-49-aastased) kuuluvad vastajad kui vanemasse rühma kuulujad (50-aastased ja vanemad). Sellist nõu annaksid pigem kõrgema haridusega ning töötavad inimesed. Suurlinnas ja maakonnakeskustes elavate uuritavate hulgas on rohkem tugitelefoni poole pöördumist

soovitavaid isikuid kui Tallinnas, väikelinnades või maal elavate inimeste seas. Regioonidest on Kesk- ja Lääne-Eesti ning Ida-Virumaa uuritavate seas kõige kõrgem „jah, kindlasti“ ja „võib-olla“ vastanute osakaal. Samas on idavirumaaelaste ja Põhja-Eestis elavate inimeste hulgas teistega võrreldes vähem neid, kes soovitsid kindlasti abiliinile helistada.

Kõrvutades 2013. ja 2016. aasta uuringu tulemusi, selgub, et kolme aasta jooksul on oluliselt kasvanud nende inimeste arv, kes soovitsid vägivalda kogenud sõbrale pöörduda naiste tugikeskuse ($\chi^2 = 28,2; p = 0,000$) ja abitelefoni 1492 poole ($\chi^2 = 22,0; p = 0,000$). Eriti on märgata kasvutrendi tugikeskusest abi palumise puhul. 2016. aastal on 10 protsendipunkti võrra enam neid, kes soovitsid kindlasti tugikeskusesse minna (joonis 15). Tugitelefoni kindlasti helistada soovitajate osakaal on kasvanud 34%-lt 40%-le (joonis 16).

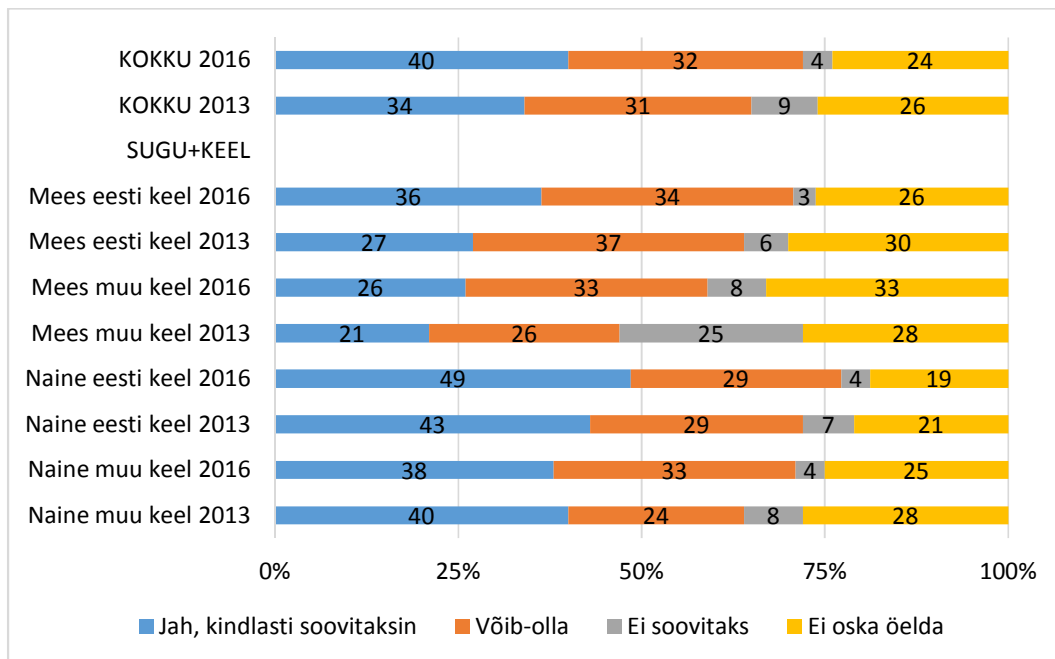
Joonis 15. Vastajate hinnangud küsimusele „Kas soovitsite oma sõbrale või töökaaslasele, kes on kogenud vägivalda, pöörduda nõu ja abi saamiseks naiste tugikeskuse poole?“ 2013. ja 2016. aastal (osakaal 15-74 a. vastajatest)

Suurim muutus tugitelefoni ja eriti tugikeskuse poole pöördumise soovitamises on toimunud just meeste seas. Näiteks on 2016. aastal eesti keelt rääkivate meeste hulgas 14% ja muud keelt kõnelevate meeste seas 17% võrra enam neid, kes soovitsid vägivalda kogenud tuttavale kindlasti paluda abi naiste tugikeskusest. Kui 2013. aastal oli muukeelsete meeste seas enim neid, kes ei soovitanud tuttavale üldse pöörduda tugikeskusesse või helistada nõustamisliinile, siis nüüd on nende osakaal kordades langenud.

Eesti keelt rääkivate naiste seas on tugikeskust kindlasti soovitavaid vastajaid 10% ning tugitelefoni 6% võrra enam. Muud keelt rääkivate naiste hulgas on tugikeskust soovitavaid isikuid kahe uuringu võrdluses üsna sama palju, tugitelefoni soovitajaid on aga 9 protsendipunkti rohkem.

Joonis 16. Vastajate hinnangud küsimusele „Kas soovitaksite oma sõbrale või töökaaslasele, kes on kogenud vägivalda, pöörduda nõu ja abi saamiseks tugitelefoni 1492 poole?“ 2013. ja 2016. aastal (osakaal 15-74 a. vastajatest)

Kokkuvõte ja järeldused

15-aastaste ja vanemate Eesti inimeste seas läbi viidud küsitlus näitab, et lähisuhtevägivald on suhteliselt levinud probleem Eestis, eriti naiste hulgas. 35% vastajatest tunneb mõnda naist, kes on kogenud partneri või pereliikme poolt vaimset, füüsilist, majanduslikku ja/või seksuaalset vägivalda. Uuritavaid, kes tunnevad lähisuhtes vägivalda kogenud meest, on kaks korda vähem. Antud protsent ei viita otseselt ohvrite arvule, kuid peegeldab teatud määral probleemi ulatust ühiskonnas.

Üsna sageli esinevaks vägivallaliigiks on ka tööalane ärakasutamine – 17% vastajatest teab mõnda inimest, kes on seda kogenud. Naiste vastu suunatud seksuaalvägivald väljaspool lähisuhteid ning prostitutsiooni kaasamine on küll harvemini esinev, kuid siiski tõsine probleem. 6% vastajatest tunneb mõnda naist, kes on seksuaalvägivalla ohver, 3% teab aga prostitutsioonis ärakasutatud naist. Nimetatud vägivallaliike kogenud mehi tunnevad üksikud vastajad.

Enamik inimestest (78%) on teadlik naiste tugikeskuste olemasolust, kuid veidi vähem kui pooled neist teavad täpselt, mis teenuseid sealt saab. Teadlikkus tugikeskustest on kõrgem eesti keelt kõnelevate inimeste, eelkõige naiste hulgas. Keskustest kuulnud inimesi on kõige rohkem kõrgema haridusega ja töötavate inimeste seas. Ida-Virumaal elavad inimesed on aga kõige vähem teadlikud tugikeskuste tegevusest.

Kolme aasta jooksul on naiste tugikeskuste olemasolust teadlike inimeste osakaal oluliselt tõusnud, seda eelkõige meeste ja eesti keelt rääkivate naiste hulgas. Kasvanud on ka teadlikkus tugikeskuses pakutavatest teenustest, eriti informeeritus õigusalasest ja psühholoogilise nõustamisest võimalusest ning abi andmisest naistele, kes öömaja ei vaja.

Inimeste teadlikkus vägivalda kogenud naistele suunatud tugitelefoni 1492 on üsna madal. Naised on nõustamisliini tegutsemisest oluliselt enam teadlikud kui mehed. Samuti teavad telefoniliini olemasolust enim Tallinnas elavad, keskealised ja kõrgharidusega vastajad.

2013. aastal nimetasid inimesed kolme olulisema asutuse ja spetsialistina, kelle poole nad soovitsid oma vägivalda kogenud tuttavale pöörduda, politseid, arsti ja psühholoogi. 2016. aastal kuulub sellesse loetellu psühholoogi asemel naiste tugikeskus. Selline muutus peegeldab tugikeskustest ja nende poolt pakutavatest teenustest teadlikkuse kasvu.

Samuti on kolme aasta jooksul suurenenud nende inimeste arv, kes soovitsid vägivallaohvrilt sõbral minna naiste tugikeskusesse või helistada nõustamisliinile 1492. Tugikeskustest ja tugitelefoni abi palumist soovitsid rohkem eesti keelt kõnelevad naised, kõrgharidusega, 30-49-aastased ning töötavad inimesed. Muud keelt rääkivate meeste, madalama haridusega ning vanemate inimeste hulgas on aga vähem neid, kes soovitsid tuttavale ohvrile tugikeskuse ja tugitelefoni poole pöörduda.

Tulemused näitavad, et ehkki teadlikkus vägivalla korral abi saamise võimalustest (naiste tugikeskustest) on aja jooksul kasvanud, on arenguruumi veel kõvasti. Eelkõige tagasihoidlik on inimeste informeeritus tugitelefoni 1492 tegevusest.

Kõige enam on vägivallaohvreid tundvaid ja abi saamise võimalustest teadvaid isikuid eesti keelt rääkivate naiste seas. See tulemus viitab eestlannade suuremale teadlikkusele vägivallaprobleemi

olemusest ja oma õigustes. Parem teadlikkus abivõimalustest suurendab tõenäosust, et seda soovitatakse ka vägivalda kogenud sõbrale või töökaaslasele. Muud keelt kõnelevad vastajad, eriti aga Ida-Virumaal elavad inimesed eristuvad teistest vägivaldaohvritele abi pakkuvatest võimalustest tagasihoidliku teadmise ning tugikeskuste vähese soovitamise poolest. Tõenäoliselt on teises keele- ja inforuumis elamise tõttu nende inimeste juurdepääs informatsioonile vägivalda, õiguste ja abi andvate asutuste kohta piiratud.

Edaspidi on vajalik teha suuremat teavitustööd naiste tugikeskuste ja tugitelefoni tegevuse ja sealt saadava abi kohta, seal hulgas pöörates tähelepanu erinevate rahvastikurühmade erinevale informatsiooni saamise kanalitele.

Kasutatud kirjandus

- Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise konventsioon. <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20Estonian.pdf>
- European Commission (2010). 'Domestic violence against women'. Special Eurobarometer 344, WAVE 73.2. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_344_en.pdf.
- FRA (2014). Violence against women: an EU-wide survey. Main results report. <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>.
- Kapur, N. A., Windish, D. M. (2011). Optimal methods to screen men and women for intimate partner violence: Results from an internal medicine residency continuity clinic. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(12), 2335-2352.
- Lippus, H., Laanpere, M., Part, K., Ringmets, I., Allvee, K., Rahu, M., Haldre K., Karro H. (2015). *Eesti Naiste Tervise Uuring: seksuaal- ja reproduktiivtervis, tervisekäitumine, hoiakud ja tervishoiuteenuste kasutamine. Uurimisaruanne*. Tartu: Tartu Ülikooli Naistekliinik.
- Paats, M. (2010). Vägivald paarisuhtes – müüdid ja tegelikkus. *Eesti Statistika Kvartalikirj, 3*, 74-83.
- Reitelmann, E., Piirisild, K., Sinisalu, K., Albrant, M., Mikiver, I. (2013). *Naiste tugikeskuse teenusekirjeldus*. http://naisteliin.ee/files/80_Naiste%20tugikeskuse%20teenusekirjeldus.pdf
- Soo, K. (2015a). Seksuaalvägivaldaga seotud hoiakud. Lukk, M., Sammül, M. (Toim), *Laste ja noorte seksuaalse väärkohtlemise leviku uuring*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Soo, K. (2015b). Meeste vägivallakogemused ja vägivaldaga seotud hoiakud. Teoses *Eesti meeste hoiakute ja käitumise uuring: tervis, haridus, tööhõive, ränne ja pereloom*. Tartu: Tartu Ülikool, RAKE.
- Soo, K. 2013. Sooline ja lähisuhtevägivald. Teadlikkus abi saamise võimalustest. Tartu.
- Soo, K. (2010). Paarisuhtevägivald Eestis – levik ja tagajärjed. Lõppraport. Tartu. Tartu Ülikool, Sotsiaalministeerium.
- TNS EMOR (2014). Eesti elanikkonna teadlikkuse uuring soopõhise vägivalda ja inimkaubanduse valdkonnas. TNS Emor, Sotsiaalministeerium.